

Hoe kunnen scholen hun leerlingen tot betere prestaties brengen? Met de kracht van academisch optimisme!

ELS VAN HEES

COC sprak met Vanessa Wellens en Ann Jonckheere. Voor hun masterproef gingen ze in verschillende basisscholen op zoek naar het effect van 'academisch optimisme' op zowel laagpresterende als hoogpresterende scholen met een hoog aantal leerlingen uit kansengroepen. Wat ze vaststelden, geeft hoop voor het hele onderwijs. Yes we can! Zelfs in tijden waarin de zorgwekkende berichten over slechte resultaten op internationaal vergelijkende toetsen ons overspoelen ...

Hoe zijn jullie ertoe gekomen onderzoek te doen naar 'academisch optimisme'?

Ann Jonckheere: "Wetenschappers zijn erin geslaagd om een verrassend schoolkenmerk te identificeren dat een positieve invloed blijkt te hebben op leerlingprestaties, zelfs wanneer er rekening wordt gehouden met socio-economische kenmerken en eerdere prestaties: academisch optimisme dus. Daar wilden we wel meer over te weten komen."

Wat houdt dit precies in?

Ann Jonckheere: "Academisch optimisme bestaat uit drie belangrijke componenten: academische gerichtheid, collectieve doelmatigheid en vertrouwen in leerlingen en ouders. Samen vormen die componenten een stevige basis voor betere leerprestaties.

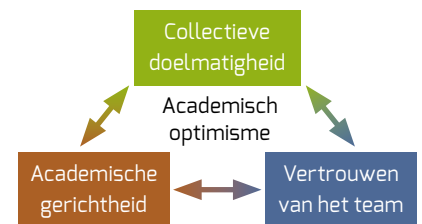
Academische gerichtheid draait om de focus hebben op prestaties binnen scholen. Leraren die hoog scoren op dat aspect, leggen de lat hoog en benutten de onderwijstijd optimaal. Ze zorgen voor

een doelgerichte en ordelijke leeromgeving, geven bovendien uitdagende taken en voorzien leerlingen van gedetailleerde feedback waarbij ze hen persoonlijke aandacht schenken.

De tweede pijler van academisch optimisme is collectieve doelmatigheid, wat aangeeft in welke mate een schoolteam gelooft in zijn eigen kunnen om succesvolle resultaten bij de leerlingen te boeken. Dat geloof in eigen kunnen zorgt voor een positieve houding binnen het team, wat een directe invloed heeft op de leerprestaties.

Ten slotte maakt vertrouwen als derde component het concept academisch optimisme compleet. Daarbij vertrouwt het schoolteam erop dat iedereen handelt in het beste belang van elkaar. Dat vertrouwen werkt bovendien tweeledig: leraren moeten vertrouwen hebben in zowel hun leerlingen als in de ouders. Wanneer er wederzijds vertrouwen is, wordt de betrokkenheid en samenwerking bevorderd. Dat creëert een ondersteunende omgeving waarin iedereen zich inzet voor het beste resultaat.

Die drie componenten staan in verbinding met elkaar, spelen op elkaar in en kunnen elkaar, en daardoor ook academisch optimisme, versterken."

Kunnen we die veelbelovende theorie ook terugvinden in de realiteit van het klaslokaal?

Vanessa Wellens: "Als leraar kennen we de haat-liefdeverhouding tussen theorie en praktijk maar al te goed. We vergeleken scholen met vergelijkbare leerlingkenmerken, maar verschillende prestaties. Ondanks de uitdagingen waarmee alle scholen te kampen hebben, zoals personeelstekorten en bepaalde leerlingkenmerken, bijvoorbeeld leerlingen met taalproblemen en specifieke ondersteuningsbehoeften, werden in de hoogpresterende scholen meer kenmerken van academisch optimisme geïdentificeerd en merkten we daarbij een aantal hefbomen op." (zie hiernaast)

HET PRINCIPE VAN ACADEMISCH OPTIMISME VOOR U UITGELEGD:

ACADEMISCHE GERICHTHEID

IK WIL DE HOOGSTE APPEL!

COLLECTIEVE DOELMATIGHEID

SAMEN ZAL HET LUKKEN!

... 1, 2, 3...

Hefbomen van hoogpresterende scholen

Monitoren van data - Analyseren, interpreteren en acties plannen

Stimuleren van professionele ontwikkeling, in samenwerking

Een stabiel lerarenteam
Een zeldzaamheid in deze turbulente tijden?

Stimuleren van betrokkenheid ouders en de gemeenschap

Lerarenteam neemt actief deel aan het vormgeven van het schoolbeleid

Een leider die inspireert, begeleidt, ondersteunt en gedeeld leiderschap toont

Waarom slaagt de ene school er wel in om leerlingen tot goede prestaties te brengen en de andere niet?

Vanessa Wellens: "De verschillen in prestaties tussen scholen hebben niet één enkele verklaring, maar ons onderzoek toont aan dat bepaalde hefboomen in hoogpresterende scholen veel prominenter aanwezig zijn. Zo zagen we dat hoogpresterende scholen sterker gericht zijn op resultaten, terwijl laagpresterende scholen vooral focussen op het proces. Ook ontbreekt het in die scholen vaak aan een sterke prestatiegerichte focus en een gedeeld geloof binnen het team dat hun onderwijsaanpak daadwerkelijk tot betere leerresultaten kan leiden. Die factoren samen zouden dus een rol kunnen spelen in het verschil tussen het behalen van goede of minder goede prestaties."

Ann Jonckheere: "Op scholen die wel goede resultaten behalen, heerst een hoog academisch optimistische cultuur. Die cultuur wordt gekenmerkt door veel vertrouwen binnen het schoolteam, zowel in leerlingen als in ouders.

Daarnaast gelooft het team in haar eigen kunnen om goede prestaties te bereiken en leggen de leraren de lat hoog voor elke leerling."

Wat kunnen we leren van deze bevindingen?

Ann Jonckheere: "Uit onderzoek blijkt dat een laag academisch optimistische schoolcultuur omgevormd kan worden naar een hoog academisch optimistische schoolcultuur."

Vanessa Wellens: "Bovendien blijkt uit onderzoek dat het leiderschap van schoolleiders belangrijk is. Daarnaast is het essentieel om te investeren in de verschil-

lende deelcomponenten, zoals ouderbetrokkenheid, professionalisering en effectieve didactiek waarbij hoge verwachtingen gesteld worden aan alle leerlingen. We weten dat verandering van schoolcultuur een complex proces is dat langdurige, systematische inspanningen vereist. Wij raden dan ook aan om te kiezen voor interventies die zorgvuldig zijn ontworpen en impact hebben en dat je als school niet enkel focust op kortetermijnveranderingen. Ons onderzoek toont aan dat hoge leerlingprestaties voor basisscholen met veel leerlingen uit kansengroepen geen utopie zijn, maar een haalbare werkelijkheid. Scholen die inzetten op alle componenten van academisch optimisme slagen daar beter in. Elke school kan het verschil maken!

Vanessa

Ann

Meer weten?

Wie de masterproef wil raadplegen, mag contact opnemen met Ann Jonckheere of Vanessa Wellens.

- ann.jonckheere@onderwijsvorselaar.be
- vanessa.wellens@onderwijsvorselaar.be

